

УДК 663.2:001

О.Ю. ГАРКУША,
*здобувач Донецького національного
університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

Є.М. СМІРНОВ,
*кандидат економічних наук, доцент Донецького
національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЗБАЛАНСОВАНОСТІ РОЗВИТКУ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття містить обґрунтування науково-методичного підходу до оцінки збалансованості розвитку виноробних підприємств, що ґрунтується на використанні структурно-динамічних моделей нормативного упорядкування показників розвитку за видами бізнес-процесів, які відображають ключові галузеві особливості господарської діяльності підприємств виноробної галузі.

Ключові слова: *збалансованість розвитку, оцінка, показники, нормативне упорядкування, виноробні підприємства.*

Прогресивний шлях розвитку підприємства передбачає позитивні зміни кількісних та якісних показників його діяльності за основними видами бізнес-процесів з урахуванням галузевих особливостей розвитку. При цьому покращання одного із показників не має вступати у протиріччя із покращанням інших. Ефективне досягнення як стратегічних, так і тактичних цілей можливе лише в умовах чіткого визначення пріоритетів розвитку окремих бізнес-процесів підприємства. Відповідно і показники розвитку підприємства не можуть мати однаковий вплив на досягнення мети – забезпечення прогресивного розвитку підприємства. На тривалому проміжку часу менеджменту підприємства необхідно знати чіткі пропорції зміни кількісних та якісних показників діяльності підприємства у часі, що ставить питання про необхідність оцінки збалансованості розвитку підприємства.

Питання оцінки збалансованості розвитку підприємства не є новим для сучасної науки. У фаховій літературі можна зустріти різні підходи до вирішення цієї проблеми [1–3]. Однак більшість із них, хоча і є цілком обґрунтованими, недостатньо адаптовані до внутрішніх та зовнішніх особливостей розвитку підприємств виноробної галузі, що значно обмежує можливість їх використання для вирішення завдань управління розвитком виноробних підприємств.

Метою статті є розробка науково-методичного підходу до оцінки збалансованості розвитку виноробних підприємств з урахуванням галузевих особливостей їх господарської діяльності.

Відправною точкою дослідження є подання розвитку через сукупність кількісних та якісних змін, здатних забезпечити стійке економічне зростання та одночасну збалансованість бізнес-процесів підприємства всупереч впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

Кількісні характеристики розвитку пропонується розглядати у зв'язку зі зміною (зростанням чи скороченням) кількісних показників діяльності підприємства за основними видами бізнес-процесів, що характеризують напрям та масштаб розвитку підпри-

емства, рівень його адаптивності. Для якісної характеристики змін запропоновано використувати поняття «збалансованості розвитку», що визначає пропорційність зміни кількісних та якісних показників діяльності підприємства у часі.

Оцінка збалансованості розвитку виноробних підприємств має ґрунтуватися на розрахунку узагальнюючого коефіцієнта, який би синтезував у собі не лише інформацію про загальну траєкторію розвитку основних показників діяльності підприємства, а і давав би можливість оцінити пропорційність та сумірність їх зміни у часі.

Як показує аналіз наукової літератури [4–9], вирішити це завдання можливо шляхом побудови структурно-динамічних моделей розвитку підприємств, що ґрунтуються на використанні методів непараметричної статистики.

В основу побудови подібних моделей покладено ідею синтезу динамічного нормативу розвитку підприємства. Динамічний норматив – це сукупність показників, упорядкованих за ознакою міри їх динаміки (зокрема темпів чи індексів їх зростання та приросту) так, що підтримання цього порядку в реальній діяльності забезпечує отримання кращих порівняно з попереднім періодом результатів [4]. По суті він являє собою певну теоретичну модель ефективного функціонування підприємства або його окремих ланок у динаміці, в основу якої покладено ідею нормативного ранжування темпів зміни окремих показників фінансово-господарської діяльності [4, 5].

У численних монографіях та наукових публікаціях розглядаються різні варіанти динамічного упорядкування показників діяльності підприємств для розв'язання завдань ефективного управління корпоративними ресурсами [6], фінансовими результатами [7], фінансовим станом господарюючого суб'єкта [8], діагностики стійкого розвитку організацій [5], оцінки сукупного ризику банку [4] тощо. Однак у більшості випадків наведені у науковій літературі динамічні моделі ґрунтуються на побудові еталонів динамічної співвіднесеності фінансових показників діяльності підприємств (фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності, рентабельності).

На наш погляд, орієнтація лише на фінансовий аспект управління не дозволяє повною мірою охопити всі особливості процесів розвитку виноробних підприємств. Тому з урахуванням особливостей господарської діяльності підприємств галузі та специфіки процесного підходу до управління їх розвитком авторами статті рекомендується включити до структурно-динамічної моделі оцінки збалансованості розвитку виноробних підприємств, окрім фінансових, динамічні нормативи показників, що характеризують напрями оцінки інших бізнес-процесів – виробничо-технологічних та маркетингових.

Для цього розроблено систему часткових показників оцінки розвитку виноробних підприємств, що згруповані за основними видами бізнес-процесів та напрямками їх оцінки, які відображають ключові галузеві особливості господарської діяльності підприємств виноробної галузі (табл. 1). Такий підхід, на думку авторів, дозволяє підвищити комплексність та збалансованість оцінки, оскільки кожний показник відповідає певному напрямку оцінки бізнес-процесів, що виключає можливість неузгодженої оптимізації взаємопов'язаних підсистем економіки підприємства та зменшує ризик того, що окремі аспекти розвитку залишаться поза увагою. Крім того, сформована таким чином система показників є максимально адаптованою до галузевої специфіки розвитку виноробних підприємств.

При побудові системи показників перевага віддавалась відносним показникам, які не лише дозволяють визначити загальну траєкторію розвитку підприємства, але і показати якісні (інтенсивні) зміни його майнового стану, фінансової стабільності та платоспроможності, ефективності організації виробничих процесів та управління грошовими потоками тощо.

Отже, з урахуванням наведених у науковій літературі підходів до побудови та аналізу динамічних нормативів методами непараметричної статистики [4–9], а також беручи до уваги особливості функціонування та розвитку виноробних підприємств запропоновано науково-методичний підхід до оцінки збалансованості розвитку підприємств виноробної галузі на основі побудови структурно-динамічних моделей (рис. 1).

**Система часткових показників оцінки розвитку виноробних підприємств,
що згруповані за основними видами бізнес-процесів та напрямками їх оцінки**

| | Напрямок оцінки бізнес-процесів | Найменування показника |
|--|--|---|
| Виробничо-технологічні бізнес-процеси | Визначення тривалості виробничого циклу з урахуванням факторів сезонності та кліматичних умов | Середня тривалість виробничого циклу |
| | Визначення ефективності використання господарських ресурсів (віддачі основних фондів та оборотних активів, ефективності праці) | Фондовіддача |
| | | Коефіцієнт оборотності оборотних активів |
| | | Продуктивність праці |
| | Визначення рівня прибутковості витрат на виробку сировини та виробництво продукції. Виявлення ступеня витрато-, матеріало- та працемісткості виробництва | Рентабельність виробництва |
| | | Витратомісткість виробництва |
| | | Матеріаломісткість виробництва |
| Оцінка ефективності використання виробничої потужності | Працемісткість виробництва | |
| | Виробнича потужність підприємства | |
| Фінансові бізнес-процеси | Визначення ефективності господарської діяльності, використання активів та капіталу | Коефіцієнт використання виробничої потужності |
| | | Комерційна рентабельність |
| | | Рентабельність активів |
| | Виявлення ступеня ділової активності | Рентабельність власного капіталу |
| | | Середня тривалість операційного (витратного) циклу |
| | | Середня тривалість кредитного циклу |
| | Визначення рівня забезпеченості власним оборотним капіталом | Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними активами |
| | Оцінка фінансової стійкості | Коефіцієнт заборгованості |
| | | Коефіцієнт маневреності інвестиційного капіталу |
| | Оцінка ліквідності | Коефіцієнт абсолютної ліквідності |
| Коефіцієнт швидкої ліквідності | | |
| Коефіцієнт поточної ліквідності | | |
| Маркетингові бізнес-процеси | Визначення ступеня ефективності відвантаження та тривалості оборотності готової продукції | Середній період оборотності запасів готової продукції |
| | Визначення результативності збутової діяльності (ефективності реалізації готової продукції) | Коефіцієнт відвантаження готової продукції |
| | | Коефіцієнт реалізації готової продукції |
| | Оцінка ефективності рекламно-інформаційної діяльності та маркетингових заходів | Коефіцієнт ефективності витрат на рекламу та маркетинг |
| | Виявлення та оцінка конкурентних переваг підприємства | Відносна частка підприємства на ринку (до основного конкурента або конкурентів) |
| | Визначення ступеня конкуренції у галузі | |
| Виявлення купівельної спроможності населення | Частка підприємства на ринку | |

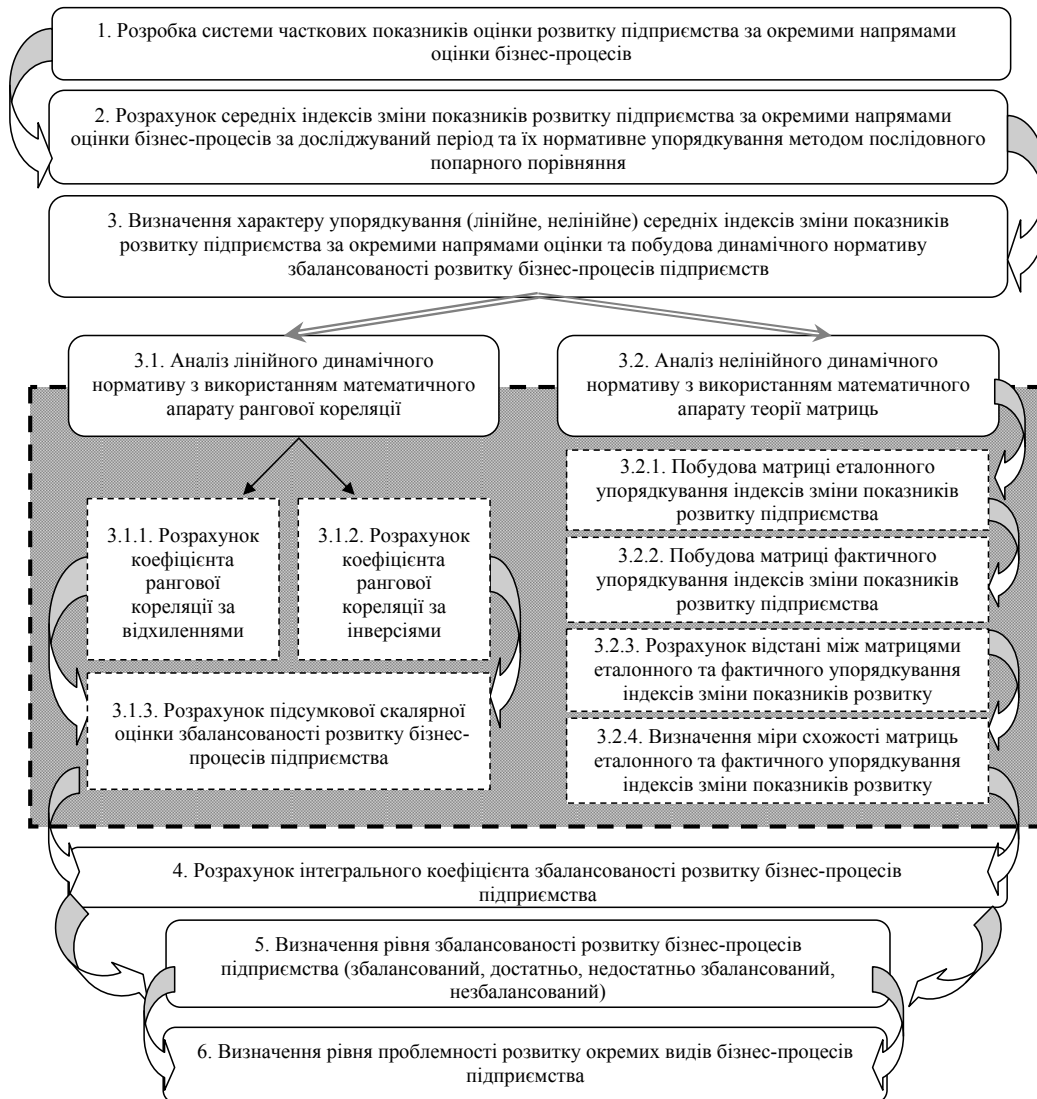
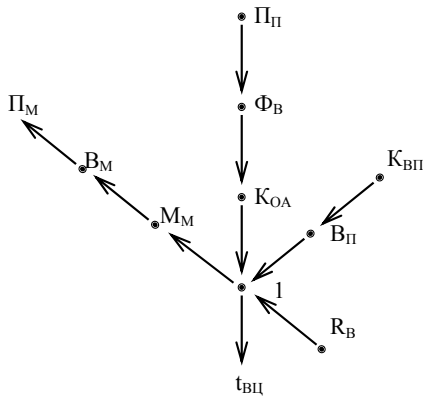


Рис. 1. Схема оцінки та визначення рівня збалансованості розвитку виноробних підприємств

Основу структурно-динамічної моделі оцінки збалансованості розвитку виноробних підприємств склали розроблені «графи» нормативного упорядкування дібраних часткових показників розвитку за видами бізнес-процесів, побудовані за допомогою методу послідовного попарного порівняння середніх індексів їх зміни (рис. 2–4).

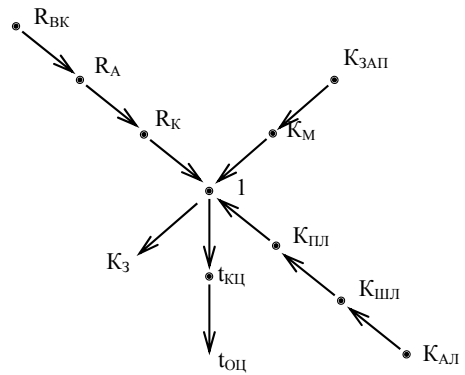
Аналіз розроблених «графів» нормативного упорядкування показників розвитку виноробних підприємств запропоновано здійснювати з використанням математичного апарату аналізу лінійних та нелінійних динамічних нормативів. Це пояснюється тим, що динамічна залежність між показниками розвитку підприємства не завжди може бути строго упорядкована.

Для дослідження нормативів збалансованості розвитку виноробних підприємств за напрямками оцінки бізнес-процесів, які можна подати через строгий тип упорядкованості середніх індексів зміни показників, пропонується використовувати інструмента-



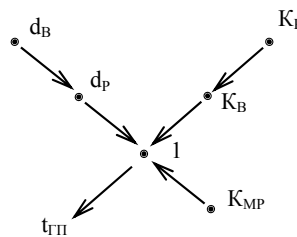
де Π_{Π} – продуктивність праці;
 $\Phi_{\text{В}}$ – фондovіддача;
 $K_{\text{ОА}}$ – коефіцієнт оборотності оборотних активів;
 $t_{\text{ВЦ}}$ – середня тривалість виробничого циклу;
 $R_{\text{В}}$ – рентабельність виробництва;
 $\Pi_{\text{М}}$ – працемісткість виробництва;
 $V_{\text{М}}$ – витратомісткість виробництва;
 $M_{\text{М}}$ – матеріаломісткість виробництва;
 $V_{\text{П}}$ – виробнича потужність підприємства;
 $K_{\text{ВП}}$ – коефіцієнт використання виробничої потужності

Рис. 2. Граф узгодження показників розвитку за виробничо-технологічними бізнес-процесами виноробного підприємства



де $R_{\text{ВК}}$ – рентабельність власного капіталу;
 $R_{\text{А}}$ – рентабельність активів;
 $R_{\text{К}}$ – рентабельність комерційна;
 $t_{\text{ОЦ}}$ – середня тривалість операційного циклу;
 $t_{\text{КЦ}}$ – середня тривалість кредитного циклу;
 $K_{\text{ЗАП}}$ – коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними активами;
 $K_{\text{М}}$ – коефіцієнт маневреності інвестиційного капіталу;
 $K_{\text{З}}$ – коефіцієнт заборгованості;
 $K_{\text{АЛ}}$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності;
 $K_{\text{ШЛ}}$ – коефіцієнт швидкої ліквідності;
 $K_{\text{ПЛ}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності.

Рис. 3. Граф узгодження показників розвитку за фінансовими бізнес-процесами виноробного підприємства



де $K_{\text{Р}}$ – коефіцієнт реалізації готової продукції;
 $K_{\text{В}}$ – коефіцієнт відвантаження готової продукції;
 $t_{\text{ГП}}$ – середній період оборотності запасів готової продукції;
 $d_{\text{В}}$ – відносна частка підприємства на ринку (до основного конкурента або конкурентів);
 $d_{\text{Р}}$ – частка підприємства на ринку;
 $K_{\text{МР}}$ – коефіцієнт ефективності витрат на рекламу та маркетинг.

Рис. 4. Граф узгодження показників розвитку за маркетинговими бізнес-процесами виноробного підприємства

рій рангової кореляції. Для цього рекомендовано здійснювати розрахунок коефіцієнтів рангової кореляції за відхиленнями (коефіцієнт Спірмена) та за інверсіями (коефіцієнт Кендалла), а також інструменти їх скалярного згортання [5, 10]:

$$K_{ВДХ}^k = 1 - \frac{6 \sum_{i=1}^n d_i^2}{n \cdot (n^2 - 1)}, \quad (1)$$

де $K_{ВДХ}^k$ – коефіцієнт рангової кореляції за відхиленнями (коефіцієнт Спірмена) за k -м видом бізнес-процесів підприємства;

n – загальна кількість часткових показників розвитку за k -м видом бізнес-процесів підприємства;

d_j – відхилення рангу j -го часткового показника розвитку від нормативу;

$$K_{ІНВ}^k = \frac{2S}{n \cdot (n - 1)}, \quad (2)$$

де $K_{ІНВ}^k$ – коефіцієнт рангової кореляції за інверсіями (коефіцієнт конкордації Кендалла) за k -м видом бізнес-процесів підприємства;

$S = P - Q$; P – сумарна кількість показників, що слідує за поточним з вищим значенням рангу;

Q – сумарна кількість показників, що слідує за поточним з нижчим значенням рангу.

$$K_{ЗР}^k = \frac{(1 - K_{ВДХ}^k) \cdot (1 - K_{ІНВ}^k)}{4}, \quad (3)$$

де $K_{ЗР}^k$ – коефіцієнт збалансованості розвитку виноробного підприємства за k -м видом бізнес-процесів.

Оцінку збалансованості розвитку бізнес-процесів, які не можуть бути подані у вигляді лінійного динамічного нормативу, через нестрогий тип упорядкованості середніх індексів зміни часткових показників, пропонується здійснювати з використанням математичного апарату теорії матриць [6].

Для цього здійснюється еталонне упорядкування середніх індексів зміни часткових показників розвитку, яке задається у матричній формі:

$$\mu_{jt} = \left\{ \begin{array}{l} 1, \text{ якщо } \bar{I}_j^H > \bar{I}_t^H \text{ та для } j = t \\ -1, \text{ якщо } \bar{I}_j^H < \bar{I}_t^H \\ 0, \text{ якщо упорядкування між } \bar{I}_j^H \text{ та } \bar{I}_t^H \text{ не встановлено} \end{array} \right\}, \quad (4)$$

де μ_{jt} – елемент матриці еталонного упорядкування часткових показників розвитку;

j, t – номери часткових показників розвитку;

\bar{I}_j^H, \bar{I}_t^H – нормативні індекси зміни часткових показників розвитку j, t .

Далі будується матриця фактичного упорядкування середніх індексів зміни часткових показників розвитку підприємства:

$$\eta_{jt} = \left\{ \begin{array}{l} 1, \text{ якщо } \bar{I}_j^\Phi > \bar{I}_t^\Phi \text{ та для } j = t \\ -1, \text{ якщо } \bar{I}_j^\Phi < \bar{I}_t^\Phi \\ 0, \text{ якщо упорядкування між } \bar{I}_j^\Phi \text{ та } \bar{I}_t^\Phi \text{ не встановлено} \end{array} \right\}, \quad (5)$$

де η_{jt} – елемент матриці фактичного упорядкування часткових показників розвитку;

$\bar{I}_j^\Phi, \bar{I}_t^\Phi$ – фактичні індекси зміни часткових показників розвитку.

Розрахунок коефіцієнта збалансованості розвитку підприємства за окремим видом бізнес-процесів здійснюється за допомогою визначення міри схожості побудованих на попередньому етапі матриць еталонного та фактичного упорядкування [6, с. 60]:

$$K_{3P}^k = 1 - \frac{d}{2 \cdot K}, \quad (6)$$

$$d = \sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^n |\mu_{ji} - \eta_{ji}|, \quad (7)$$

де K_{3P}^k – коефіцієнт збалансованості розвитку виноробного підприємства за k -м видом бізнес-процесів;

K – кількість ненульових клітинок у матриці еталонного упорядкування показників розвитку підприємства, не враховуючи клітинки головної діагоналі;

d – відстань між матрицями еталонного та фактичного упорядкування часткових показників розвитку підприємства.

Визначення інтегрального коефіцієнта збалансованості розвитку виноробних підприємств за всіма видами бізнес-процесів також ґрунтується на використанні теорії матриць. Для цього за принципом транзитивності будується загальна матриця еталонного упорядкування середніх індексів зміни часткових показників розвитку виноробних підприємств за всіма видами бізнес-процесів (виробничо-технологічними, фінансовими, маркетинговими).

Однак ця процедура є надто складною через велику кількість часткових показників розвитку за видами бізнес-процесів та обраними напрямками їх оцінки. Тому з метою полегшення процедури знаходження інтегрального коефіцієнта збалансованості розвитку виноробних підприємств пропонується розрахунок середніх значень відповідних коефіцієнтів за видами бізнес-процесів за допомогою знаходження звичайної середньої:

$$K_{3P} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n K_{3P}^{(BT, \Phi, M)}, \quad (8)$$

або зваженої середньої:

$$K_{3P} = \frac{\sum_{i=1}^n K_{3P}^{(BT, \Phi, M)} \cdot \lambda^{(BT, \Phi, M)}}{\sum_{i=1}^n \lambda^{(BT, \Phi, M)}}, \quad (9)$$

де K_{3P} – інтегральний коефіцієнт збалансованості розвитку виноробного підприємства за всіма видами бізнес-процесів;

$K_{3P}^{BT}, K_{3P}^{\Phi}, K_{3P}^M$ – коефіцієнти збалансованості розвитку, відповідно, виробничо-технологічних, фінансових та маркетингових бізнес-процесів;

$\lambda^{BT}, \lambda^{\Phi}, \lambda^M$ – коефіцієнти вагомості, відповідно, виробничо-технологічних, фінансових та маркетингових бізнес-процесів;

n – кількість виділених видів бізнес-процесів підприємства.

Коефіцієнт збалансованості розвитку підприємства є числом позитивним та змінюється у діапазоні від 0 до 1. За своїм математичним змістом він характеризує міру схожості нормативних та фактичних пропорцій зміни показників розвитку виноробних підприємств. Відповідно, з точки зору економіки значення $K_{3P} = 1$ означає збалансованість розвитку бізнес-процесів підприємства, тобто повну відповідність динаміки зміни часткових показників їх еталонному упорядкуванню. Збалансованість розвитку підприємства зменшуватиметься із віддаленням K_{3P} від 1, що означатиме порушення встановлених нормативних пропорцій зміни показників у часі.

З огляду на сказане, у роботі сформовано шкалу значень коефіцієнтів збалансованості розвитку виноробних підприємств, відповідно до якої виділено збалансований, достатньо, недостатньо збалансований та незбалансований види розвитку (табл. 2).

Таблиця 2

Інтерпретація значень коефіцієнта збалансованості розвитку виноробних підприємств та визначення виду розвитку

| Інтервали значень коефіцієнта збалансованості розвитку | Вид розвитку | Характеристика виду розвитку |
|--|------------------------------------|--|
| $K_{ЗР} = 1,00$ $K_{ЗР}^{BT} = 1,00$ $K_{ЗР}^{\Phi} = 1,00$ $K_{ЗР}^M = 1,00$ | Збалансований розвиток | Пропорційна зміна у часі найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства; досягнення стратегічних пріоритетів розвитку |
| $K_{ЗР} \in (0,66 \div 1,00)$ $K_{ЗР}^{BT} \in (0,66 \div 1,00)$ $K_{ЗР}^{\Phi} \in (0,66 \div 1,00)$ $K_{ЗР}^M \in (0,66 \div 1,00)$ | Достатньо збалансований розвиток | Існування певних порушень пропорцій зміни у часі найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства; досягнення стратегічних пріоритетів розвитку |
| $K_{ЗР} \in (0,33 \div 0,66)$ $K_{ЗР}^{BT} \in (0,33 \div 0,66)$ $K_{ЗР}^{\Phi} \in (0,33 \div 0,66)$ $K_{ЗР}^M \in (0,33 \div 0,66)$ | Недостатньо збалансований розвиток | Існування суттєвих порушень пропорцій зміни у часі найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства, що призводить до появи дисбалансів рівнів їх розвитку; досягнення стратегічних пріоритетів розвитку є неможливим |
| $K_{ЗР} \in (0,00 \div 0,33)$ $K_{ЗР}^{BT} \in (0,00 \div 0,33)$ $K_{ЗР}^{\Phi} \in (0,00 \div 0,33)$ $K_{ЗР}^M \in (0,00 \div 0,33)$ | Незбалансований розвиток | Наявність систематичних дисбалансів рівнів розвитку найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства; досягнення стратегічних пріоритетів розвитку є неможливим |

Останній етап рекомендованої методики передбачає визначення рівня проблемності розвитку окремих видів бізнес-процесів виноробних підприємств, який характеризує середню величину відхилень фактичного упорядкування показників розвитку за певним напрямом оцінки бізнес-процесів від еталонного [6]. Метою цього етапу є визначення вузьких місць в управлінні розвитком та своєчасне ухвалення тактичних управлінських рішень, спрямованих на подолання можливих дисбалансів рівнів розвитку окремих бізнес-процесів функціонування підприємства.

Таким чином, у статті запропоновано науково-методичний підхід до оцінки рівня збалансованості розвитку виноробних підприємств, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на спеціально розробленій системі часткових показників оцінки розвитку, які згруповані за основними видами бізнес-процесів та напрямками оцінки їх функціонування, а отже, відображають ключові галузеві особливості господарської діяльності підприємств виноробної галузі. Його використання дозволяє не лише диференційовано оцінити пропорційність зміни у часі кількісних та якісних показників функціонування найбільш значущих бізнес-процесів виноробних підприємств, а і визначити відповідний їм вид розвитку (збалансований, достатньо, недостатньо збалансований та незбалансований).

Надалі розроблений науково-методичний підхід буде використано для визначення рівня прогресивності розвитку виноробних підприємств та обґрунтування стратегічних альтернатив їх розвитку.

Список використаних джерел

1. Дубинина Н.А. Подходы к оценке сбалансированности развития предприятий / Н.А. Дубинина, В.В. Усков // Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика. – Астрахань: АГТУ, 2011. – № 1. – С. 164–172.
2. Спільник І. Оцінка динамічності та збалансованості розвитку підприємства як економічної системи / І. Спільник // Економічний аналіз: зб. наукових праць. – Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2010. – Вип. 7. – С. 342–345.
3. Мамаєва Г.С. Науково-методичний підхід до оцінки збалансованості стійкого розвитку торговельного підприємства / Г.С. Мамаєва // Економіка Криму. – 2013. – № 1 (42). – С. 131–136.
4. Примостка Л. Сукупний ризик банку: методика оцінки на основі нормативно-індексної моделі / Л. Примостка, О. Лисенко // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 5. – С. 34–38.
5. Рукин Б.П. Диагностика устойчивого развития организаций с использованием динамических нормативов и непараметрической статистики / Б.П. Рукин, Г.В. Шуршикова, Л.В. Свиридова // Экономический анализ: теория и практика. – 2009. – № 8. – С. 11–16.
6. Тонких А.С. Финансовые аспекты управления корпоративными ресурсами: монография / А.С. Тонких. – Екатеринбург – Ижевск, 2005, – ИЭ УрО РАН. – 94 с.
7. Гусева Ю.М. Методичний інструментарій оцінки ефективності управління фінансовими результатами підприємства на основі динамічної моделі [Електронний ресурс] / Ю.М. Гусева. – Режим доступу: <http://xn--e1aajfpeds8ay4h.com.ua/pages/view/916>.
8. Костенко Т.Д. Использование нормативных моделей в управлении финансовым состоянием хозяйствующего субъекта / Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов // Vědecký průmysl evropského kontinentu – 2011: Materiály VII mezinárodní vědecko-praktická konference. – Díl 9. Ekonomické vědy. – Praha: Publishing House «Education and Science». – С. 95–100.
9. Попков В.П. Комплексная оценка деятельности предпринимательской структуры на основе динамических нормативов / В.П. Попков // Вестник ИНЖЭКОНа. Серия экономические науки. – 2004. – Вып. 4 (5). – С. 149–155.
10. Кобзарь А.И. Прикладная математическая статистика / А.И. Кобзарь. – М.: Физматлит, 2006. – 816 с.

Статья содержит обоснование научно-методического подхода к оценке сбалансированности развития винодельческих предприятий, который основывается на использовании структурно-динамических моделей нормативного упорядочения показателей развития по видам бизнесов-процессов, отражающих ключевые отраслевые особенности хозяйственной деятельности предприятий винодельческой отрасли.

Ключевые слова: сбалансированность развития, оценка, показатели, нормативное упорядочение, винодельческие предприятия.

The article contains a justification of scientific and methodical approach to estimation of balanced development of the winery enterprises, which is based on the use of structural dynamic models of regulatory streamlining of development indicators by types of business processes that reflect the key branch peculiarities of economic activity of the wine industry enterprises.

Key words: balanced development, estimation, indicators, regulatory streamlining, winery enterprises.

Одержано 4.03.2014.